

Календар знаменних і пам'ятних дат (The Calendar of Significant and Memorable dates – MAY – 2026)

Травень

1 травня – Міжнародний день праці (*International Workers Day*)

Міжнародний день праці відзначається в 143 країнах, зокрема в Україні. Саме 1 травня 1886 року сотні тисяч робітників найбільших промислових центрів США вийшли на протест, вимагаючи запровадження 8-годинного робочого дня. У 1889 році Паризький конгрес II Інтернаціоналу оголосив 1 травня 1890 року Днем солідарності робітників усього світу. Зазвичай у цей День проводять святкові демонстрації за покращення життєвих умов, а також виступи проти милітаризму та війн.

У 2017 році Верховна Рада України внесла зміни до статті 73 Кодексу законів про працю України, відповідно до яких «День міжнародної солідарності трудящих» було перейменовано на «День праці». Це свято пов'язано з багатьма творчими колективами людей, які своєю щоденною працею роблять внесок у добробут країни.

1 травня – День директорів шкіл (*School Principals' Day*)

Святкувати його запропонувала Джанет Деларія, член Асоціації вчителів США. *Мета – визнати та вшанувати складну й надзвичайно відповідальну щоденну працю директорів шкіл.* Саме на цих керівників покладено важливу місію закладу освіти – формування безпечного освітнього середовища, забезпечення якості навчання, підтримка й мотивація вчителів, створення сприятливих умов для розвитку та виховання учнів. *У ширшому контексті це щорічне свято є частиною глобального руху за покращення якості освіти та визнання ключової ролі ефективного керівництва освітніх лідерів у формуванні майбутнього суспільства.*

3 травня – Всесвітній день свободи преси (*World Press Freedom Day*)

Традиційно цей Всесвітній день *щорічно відзначається 3 травня.* Свобода у вираженні власних думок і відкритий доступ до інформації є невід'ємними складовими демократичного суспільства. У листопаді 1991 року ЮНЕСКО рекомендувала заснувати Всесвітній день свободи преси, а офіційно свято було встановлено через два роки резолюцією Генеральної Асамблеї ООН (від 20.12.1993 A/DEC/48/432).

Також у цей Всесвітній день ушановують пам'ять журналістів, які загинули, виконуючи сміливо й чесно свій професійний обов'язок: оприлюднювали факти політичної та економічної корупції, порушень прав людини, зокрема торгівлі людьми. Тільки за рік російської агресії в Україні загинули 53 журналісти. Міжнародна організація «Репортери без кордонів» постійно відслідковує умови праці журналістів, складає рейтинг країн за рівнем свободи ЗМІ.

4 травня – Міжнародний день боротьби з булінгом (*International Stand Up to Bullying Day*)

День боротьби з булінгом (*День рожевої сорочки*) започатковано 2007 року в Канаді 12-класниками Девідом Шепердом і Тревісом Прайсом. Вони принесли до школи рожеві сорочки та запропонували однокласникам одягти їх на знак протесту проти цькування свого товариша Чарльза Макнілла за те, що підліток прийшов до школи в рожевій сорочці. Саме тому такий одяг став символом цього дня.

У 2012 році Організація Об'єднаних Націй підтримала цю ініціативу й проголосила 4 травня Міжнародним днем боротьби з булінгом. ***У цей день запрошують усіх небайдужих висловити свою позицію протистояння цькуванню (булінгу), одягатися в рожеве, проводити акції, щоб привернути увагу світового суспільства до актуальної проблеми та разом знайти шляхи її вирішення. На допомогу дітям, які страждають від цькування однолітків, приходять професійні психологи та громадські організації.***

4 травня – Всесвітній день щедрості (*World Give Day*)

У заходах Всесвітнього дня, який ***святкують щороку 4 травня***, беруть участь волонтери з різних країн, небайдужі, які безкорисливо допомагають іншим і закликають усіх людей робити добрі справи. ***Мета – пропагувати й поширювати щедрість*** – найважливішу якість, яка виокремлює людину в суспільстві та окрилює її. Організатори святкових заходів пропонують усім охочим приєднуватися до акцій, ділитися знаннями чи здібностями, своїм вільним часом, щоб допомагати оточуючим, які цього потребують. ***Бути щедрим можна й духовно – подарувати частинку свого тепла, співчуття, турботу та любов тим, кому вони наразі потрібні.*** Світ можна змінити, якщо замінити злість на доброту, а жадібність на щедрість.

4 травня – 250 років від дня народження Йоганна Фрідріха Гербарта (1776–1841), німецького філософа, психолога та педагога

Йоганн Фрідріх Гербарт – прихильник асоціативної психології, професор Геттінгенського та Кенігсберзького університетів, виступав за наукову самостійність педагогіки, критикував тих, хто будував педагогіку лише з досвіду, а також і тих, хто виводив її з філософських систем. ***Розробив систему педагогічної науки на основі психології та етики.*** У справі виховання вчений ставив перед школою дві цілі: можливі (підготовка майбутніх дорослих людей у галузі певної спеціальності) і необхідні (підготовка їх до роботи в будь-якій галузі діяльності). Він вважав, що в цілому треба прагнути до виховання «доброчесної» людини. Процес виховання поділив на три складові: керування дітьми, виховне навчання та моральне виховання.

Педагогічні ідеї Гербарта мали значний вплив на педагогіку, вони отримали розвиток у його творах, зокрема «Загальна педагогіка, виведена з мети виховання» та «Нариси лекцій із педагогіки», і поширились у другій половині ХІХ – на початку ХХ століття по всіх країнах Західної Європи.

5 травня – Міжнародний день боротьби за права людей з інвалідністю
(International Day for the Rights of Persons with Disabilities)

Щороку 5 травня світова спільнота відзначає Міжнародний день боротьби за права людей з інвалідністю. У цей день 1992 року люди з обмеженими можливостями із сімнадцяти країн одночасно провели перший загальноєвропейський день боротьби за рівні права та проти дискримінації людей з інвалідністю. **Мета проведення** – сприяти глибшому розумінню проблем, пов'язаних із людьми, які мають інвалідність; мобілізувати підтримку прав і гідності людей з інвалідністю.

Права осіб з інвалідністю – невід'ємна складова основоположних прав і свобод людини. Становище та стан забезпечення прав людей з інвалідністю є критерієм рівня соціального розвитку держави, цивілізованості та демократизації.

5 травня – 180 років від дня народження Генрика Сенкевича (1846– 1916),
польського письменника-реаліста, журналіста

Лауреат Нобелівської премії з літератури Генрик Сенкевич – один із найвідоміших і популярних письменників у Польщі й за кордоном, майстер історичного та психологічного роману й новели, прихильник суспільної течії «варшавського позитивізму».

У ранніх повістях письменник зобразив згасання патріархального побуту («Стара слуга», «Ганя»), долі селянства («Ескізи вугіллям», «Янко-музикант»). Відомий він і як автор історичної трилогії «Вогнем і мечем», «Потоп» і «Пан Володиєвський», роману-епопеї «Камо грядеши», історичного роману «Хрестоносці», психологічних романів «Без догмату», «Родина Поланецьких».

Незважаючи на вороже ставлення Г. Сенкевича до українського козацтва та його визвольних змагань, він причетний до їхньої популяризації серед польського суспільства, зокрема позитивним представленням деяких постатей, як Івана Богуна, який був прототипом для образу Юрка Богуна.

Найвідоміші екранізації його романів: «Quo vadis» (1951, США; 2001, Польща), «Пан Володиєвський» (1969, Польща), «Вогнем і мечем» (1999, Польща).

5 травня – 125 років від дня народження Миколи Миколайовича
Миронова (1901–1998), українського педагога, методиста з
початкового навчання

Микола Миронов ***закінчив Харківський інститут народної освіти*** в 1927 році. Відомий як завідувач секції дитячої літератури Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП), ***головний редактор видавництва «Дитяча література» в Харкові, проректор із наукової роботи Харківського державного педагогічного інституту***, доцент Київського педагогічного інституту, старший науковий співробітник Інституту педагогіки АПН України, фахівець із проблем дитячих і юнацьких

громадських рухів. Навіть у пенсійному віці продовжував викладати, публікувався в періодичній пресі, популяризував творчість відомого українського педагога І. Соколянського.

Творча спадщина видатного науковця і педагога: навчальні посібники з читання для різних класів початкової школи, «Методика пояснювального читання», «Педагогічні вимоги до читанок» (на підставі власного досвіду), ґрунтовні дослідження з історії дитячого руху, праця «Батьківські турботи» про виховання та підготовку дітей до школи в сім'ї. «Літературна читанка» для учнів

4-го класу шкіл з українською мовою навчання на республіканському конкурсі читанок у 1932 році отримала першу премію. Цей підручник має 35 видань.

6 травня – 170 років від дня народження Зигмунда Фрейда (1856 – 1939), австрійського невропатолога, психіатра, психолога та філософа

Зигмунд Фрейд (Фройд) відомий як фундатор теорії та техніки психоаналізу, **основоположник «психотарсичного методу»** (методу лікування неврозів шляхом гіпнозу), теорії дитячої сексуальності, теорії «Ероса і Танатоса», професор Віденського університету, один із засновників Міжнародної психоаналітичної асоціації. Термін його активної наукової діяльності становить **45 років**. За цей час він **видав близько 24 публікацій (книг, наукових робіт із медицини) і був удостоєний премії Гете**. Фрейд є автором філософської системи несвідомих психічних процесів (фрейдизм), праць із фізіології та анатомії головного мозку, психоаналітики, зокрема «Психологія мас і аналіз людського Я», «Дослідження істерії», «Тлумачення сновидінь».

Значний вплив фрейдизму на розвиток філософії, науки, медицини, антропології, літератури, інтелектуальних і мистецьких рухів ХХ століття загальноновизнаний.

7 травня – Міжнародний день планетаріїв (International Day of Planetariums)

Міжнародний день планетаріїв було засновано в Італії в 1991 році Асоціацією італійських планетаріїв, яка є учасницею Міжнародного товариства планетаріїв. Традиційно Міжнародний день планетаріїв відзначався щорічно другої неділі березня. Наразі **дату змінено у зв'язку зі сторіччям початку регулярної роботи першого Цейсового планетарію** в Німецькому музеї в Мюнхені 7 травня 1925 року. **На території України перший планетарій було відкрито 1952 року в Києві, а 1957 – у Харкові.**

Мета свята – інформувати громадськість щодо проблеми світлового забруднення та сприяти міжнародним обмінам і співпраці між планетаріями різних країн. Міжнародне товариство планетаріїв закликає зробити цей день безкоштовним для своїх відвідувачів.

7 травня – Всесвітній день сиріт СНІДу (*World AIDS Orphans Day*)

Традиція ця започаткована у 2002 році Альбіною дюБуаруров – президенткою благодійної організації FBX International, створеної для підтримки вразливих дітей. **Мета щорічної акції** – підвищити обізнаність громадськості та урядів про тяжке становище дітей, які втратили батьків через СНІД. Цей день дає змогу змінити життя майже 16,5 мільйона дітей у всьому світі, дати їм шанс на майбутнє, де вони зможуть не лише пережити труднощі, але й розвиватися та досягати своїх цілей. Одним із напрямів є підтримка організацій, які надають дітям-сиротам доступ до лікування, освіти, психологічної допомоги. Програми профілактики та освіти можуть допомогти знизити рівень нових інфекцій серед дітей, а також зменшити стигму навколо ВІЛ і СНІДу.

7 травня – День обізнаності про ментальне здоров'я дітей (*Children's Mental Health Awareness Day*)

Цей День, заснований у США за підтримки Американської психологічної асоціації, є важливою ініціативою, спрямованою на підвищення обізнаності громадськості та розуміння потреб психічного здоров'я дітей і молодих людей.

Відзначається щорічно 7 травня заходами та інформаційно-просвітницькою діяльністю, що наголошують на важливості комплексного, культурно компетентного, сімейного догляду за дітьми й молоддю з потребами психічного здоров'я, поширення знань про дитячу депресію.

8 травня – Міжнародний (або Всесвітній) день Червоного Хреста і Червоного Півмісяця (*International (World) Red Cross and Red Crescent Day*)

Уперше День Червоного Хреста відзначався 8 травня 1948 року. Офіційна назва змінювалася з часом і в 1984 році стала такою, як сьогодні. Святкова дата щорічного його відзначення вибрана **на честь дня народження Жана-Анрі Дюнана**, швейцарського суспільного діяча та гуманіста, засновника Міжнародного комітету Червоного Хреста й **першого лауреата Нобелівської премії миру**.

Міжнародний Рух Червоного Хреста та Червоного Півмісяця, заснований у 1963 році, об'єднує понад 17 мільйонів співробітників і добровольців у всьому світі. **Головна мета цього міжнародного гуманітарного руху** – захист людського життя та здоров'я, допомога всім стражденним, не поділяючи їх за критеріями достатку. Для багатьох людей світу ця організація стала надійною опорою знедоленим, сиротам, інвалідам, хворим, немічним, останньою інстанцією милосердя для тих, хто потребує допомоги. Співробітники та волонтери Міжнародного Червоного Хреста працюють більше ніж у 180 країнах світу. **Основні принципи діяльності руху:** гуманність, неупередженість, добровільність, єдність, універсальність.

8 травня – День пам'яті та примирення (відзначають за рішенням Генеральної Асамблеї ООН від 22.11.2004 A/RES/59/26).
Міжнародна назва: Day of Remembrance and Reconciliation

День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років

(відзначають відповідно до Закону України від 29.05.2023 № 3107-IX)

Саме 8 травня в 1945 році було підписано акт про беззастережну капітуляцію нацистської Німеччини, що символізує завершення бойових дій у Європі. **Це день нагадування про масштабну катастрофу, присвячений вшануванню пам'яті жертв Другої світової війни, про загиблих у результаті бойових дій, про жахливі воєнні злочини проти людяності.** У багатьох країнах на честь цього дня висаджують миролюбні рослини, зокрема оливкові дерева, маки, як символи миру та пам'яті жертв. Народи мають примиритися, щоб не допустити повторення подібних подій знову. Адже за роки Другої світової війни загинуло до 80 мільйонів, із них понад 8 мільйонів українців. Український народ знає ціну війни, тому наші захисники сьогодні героїчно борються за мир і незалежність України, за майбутнє дітей.

9 травня – День Європи (Europe Day). День Європи в Україні

Раду Європи було створено 5 травня 1949 року. День Європи вперше визнали в 1964 році. **Мета заходів цього дня –** ознайомити суспільство з роботою європейських інституцій та страсбурзьких організацій, які просувають європейські цінності. У 1985 році Європейське співтовариство, яке пізніше стало Європейським Союзом, вирішило святкувати цей день 9 травня у зв'язку з річницею Декларації Шумана від 9 травня 1950 року.

Україна також приєднується до відзначення цієї дати, згідно з Указом Президента від 08.05.2023 № 266/2023, з метою зміцнення єдності народів Європи, забезпечення миру, безпеки та стабільності на Європейському континенті, засвідчуючи відданість ідеалам і цінностям демократії.

10 травня – Всесвітній день руху для здоров'я (World Move for Health Day)

Офіційно Всесвітній день руху для здоров'я – щорічна глобальна ініціатива сприяння фізичній активності, що фінансується Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) із широким залученням громадських організацій у всьому світі, – був упроваджений 10 травня 2003 року. **Мета свята –** спонукати людей до фізичної активності. **Серед основних цілей:** сприяти розробленню стійких національних і місцевих ініціатив, політики та програм щодо фізичної активності; пропагувати здорову поведінку та здоровий спосіб життя; розв'язувати через спорт і фізичну активність проблеми, пов'язані зі здоров'ям.

Здорове суспільство – незмінний пріоритет для ВООЗ, за визначенням якої «здоров'я» – це повноцінне фізичне, духовне та соціальне благополуччя людини. Саме щоденний рух має важливе значення для здоров'я.

10 травня – Міжнародний день матері (*International Mother's Day*)

Мета цього чудового свята – привітати матерів і бабусь або жінок, які їх замінювали чи замінують, висловити їм вдячність за щоденні любов, турботу й зусилля. Свято материнства та любові, доброти й сімейних цінностей щороку проводиться другої неділі травня.

В Україні це державне свято відзначається відповідно до Указу Президента України від 10.05.1999 № 489/99). Безумовно, воно є одним із найбільш зворушливих свят, бо кожен із дитинства й до своїх останніх днів несе у своїй душі єдиний і неповторний образ матусі, яка все зрозуміє, пробачить і завжди буде самовіддано любити. Щастя й красу материнства в усі століття оспівували видатні художники й поети. Від того, наскільки шанована в державі жінка, яка виховує дітей, визначають ступінь культури та благополуччя суспільства, адже щасливі діти ростуть у дружній родині під опікою щасливої матері.

14 травня – День пам'яті українців, які рятували євреїв під час Другої світової війни

Відзначається цей день щорічно відповідно до Постанови Верховної Ради України від 02.02.2021 № 4479. **Мета** – згадати та вшанувати українців, які проявляли людяність і милосердя, ризикуючи власним життям, рятували євреїв від знищення нацистами. За даними ізраїльського національного меморіалу Катастрофи й Героїзму «ЯдВашем», в Україні таких людей 2673 особи. **Усі вони удостоєні державою Ізраїль почесного звання «Праведника народів світу» за порятунок євреїв від Голокосту.** Україна посідає четверте місце за кількістю Праведників після Польщі, Нідерландів і Франції. **Єврейська рада України** також відзначає рятівників званнями **Праведника України чи Праведника Бабиного Яру.** Історії українців-рятівників збирає та розповідає проєкт Національного музею історії України у Другій світовій війні.

15 травня – Міжнародний день сім'ї / родини (*International Family Day*)

Цей Міжнародний день – одне з найважливіших свят у глобальному масштабі – відзначається за рішенням Генеральної Асамблеї ООН (від 20.09.1993 A/RES/47/237) щорічно 15 травня. **Мета** – звернути увагу громадськості різних країн на численні проблеми сім'ї, оскільки саме в сім'ї, як осередку суспільства, формується особистість і зберігаються традиції спадкоємності поколінь; акцентувати роль сімейних зв'язків і зміцнення сімейних цінностей у сучасному суспільстві. **В Україні, яка має багаті традиції, сім'я відіграє ключову роль у збереженні культурної спадщини та національної ідентичності.**

15 травня – Міжнародний день захисту клімату (*International Day of Climate Action*)

Відзначається щорічно в усьому світі 15 травня, оскільки **збереження клімату – одна з глобальних проблем, яку мусить вирішувати людство**. Дата була встановлена за ініціативою Організації Об'єднаних Націй. **Мета** – звернути увагу міжнародної спільноти на проблему погіршення кліматичного стану, пошуку методів усунення загрози підвищенням поінформованості кожної людини. **Установлення свята – відповідь на заклик метеорологів захищати клімат як важливий ресурс**, що впливає на добробут нинішніх і майбутніх поколінь, знайти шляхи вирішення цієї проблеми за допомогою персональних дій кожного громадянина.

З метою підвищення рівня екологічної безпеки, зменшення впливів і наслідків зміни клімату в Україні схвалено Стратегію екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року та операційний план реалізації Стратегії на 2028 – 2030 роки.

16 травня – Міжнародний день мирного співіснування (*International Day of Living Together in Peace*)

Ця надзвичайно важлива подія відзначається щорічно 16 травня відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН від 8.12.2017 A/RES/72/130. **Мета** – активне залучення суспільства до солідарності, єдності, терпимості та миру; сприяння розвитку країн; досягнення гармонії шляхом відмови від військових розв'язань конфліктних ситуацій між державами; підвищення поінформованості щодо необхідності мирного співіснування.

У міжнародному форматі мирне співіснування – це тип відносин між державами з різним суспільним ладом, культурою, історією, традиціями, який **передбачає відмову від війни як засобу вирішення спірних питань між державами**.

Розв'язання конфліктних ситуацій між державами має відбуватися виключно шляхом переговорів із дотриманням принципів, закріплених у міжнародно-правових документах.

16 травня – Міжнародний день світла (*International Day of Light*)

Відзначається це молоде наукове свято щорічно, відповідно до Резолюції ЮНЕСКО від 14.11.2017, на честь події (16 травня 1960 року) вдалої роботи рубінового лазера Теодора Харальда Меймана, американського фізика та інженера, який створив перший у світі працюючий лазер. **Мета проведення традиційних заходів до цього дня:** зосередити увагу на важливому значенні світла як для звичайного життя, так і для наукового, культурного, мистецького розвитку; популяризувати думку щодо вагомості техніки й науки серед молодого покоління; залучити молодь до розвитку освіти.

16 травня – День науки в Україні (Міжнародна назва: *Science Day in Ukraine*)

Професійне свято наукових працівників відзначають в Україні з 1997 року **третьої суботи травня**, згідно з Указом Президента № 145/97 від 14 лютого 1997 року. **Мета** – ушанування науковців за їхню старанну працю, посилення ініціативи вчених і наукових установ, наголошення на важливості наукової діяльності для країни. **Серед видатних досягнень українських учених:** Анатолій Малихін (учений із Харкова) розробив «Біопромінь» – винятковий пристрій для аналізу крові; фізик Петро Бобонич винайшов детектор рівня глюкози у вигляді годинника; конструктор Федір Піроцький вигадав трамвай; Сергій Корольов став першим головним конструктором ракетно-космічних систем, під його керівництвом відбувся перший політ людини в космос і вихід людини в космос; Ігор Сікорський сконструював гелікоптер. **Наукові праці вчених Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна є одними з найбільш цитованих в Україні.** Відзначаючи День науки, Україна підтверджує своє прагнення до наукового прогресу, інновацій та пізнання. Це свято вдячності всім тим, хто присвячує своє життя науці, прагнучи зробити світ кращим.

17 травня – День народження Інтернету

Свято присвячене появі технології, яка кардинально змінила людство. Кілька подій вважають найвизначнішими в історії створення Всесвітньої мережі, тому й днів Інтернету у світі є кілька. Одна з важливих дат – 17 травня 1991 року, коли офіційно затвердили єдиний стандарт для сторінок Всесвітньої павутини WWW (WorldWideWeb).

Світова супермережа завдячує своєю появою праці багатьох науковців-новаторів, інженерів і програмістів. Деякі вчені висували ідеї створення всесвітніх інформаційних систем задовго до появи сучасних можливостей. Найвідоміший із них – [Нікола Тесла](#), який ще на початку ХХ століття працював над проектом світової системи з передачі радіосигналів і енергії, проте його задум не був утілений у життя.

ООН визнала вільний доступ до Інтернету одним із невід'ємних прав людини, оскільки він дає можливість швидко й ефективно вирішувати проблеми, створювати спільні проекти, знаходити однодумців і навіть друзів. Тому в цей день важливо привітати всіх, для кого комп'ютерна сфера є професією.

17 травня – Всесвітній день електров'язку та інформаційного суспільства (раніше – Міжнародний день телекомунікацій)

World Telecommunication and Information Society Day

Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй 27 березня 2006 року прийняла Резолюцію (A/RES/60/252), у якій проголосила 17 травня Всесвітнім днем електров'язку та інформаційного суспільства в день підписання Першої міжнародної телеграфної конвенції. **Мета проведення** – закликати людей подякувати за старанну працю фахівцям сфери інформаційних технологій

(програмістам, системним адміністраторам, інтернет-провайдерам, вебдизайнерам, редакторам інтернет-видань); акцентувати увагу на важливості ролі комп'ютерних технологій для освіти, діяльності багатьох структур, загального людського розвитку, сприяння міжнародному співробітництву.

17 травня – День пам'яті жертв політичних репресій

З 2007 року, згідно з Указом Президента України (від 21.05.2007 № 431/2007), **третьої неділі травня** українці вшановують пам'ять жертв «Великого терору», який розгорнувся на території Радянського Союзу в 1937 році за ініціативи Сталіна. Унаслідок репресивних дій на території України були винищені кращі представники інтелігенції, зруйновані суспільні зв'язки, у суспільстві панувала масова депресія. Як стверджують учені-історики, за період масових репресій на території України було засуджено близько 200 тисяч людей, а понад 150 000 осіб розстріляно. Звільнення отримали до 1000 осіб. Терору підлягали не тільки самі «злочинці», але й члени їхніх сімей. Дорослих членів сім'ї арештовували, а дітей відправляли до дитячих будинків. Це був один із найтяжчих злочинів проти людяності.

17 травня – День пам'яті померлих від СНІДу (World AIDS Remembrance Day)

За рішенням Всесвітньої організації охорони здоров'я кожної третьої неділі травня проводиться День пам'яті померлих від СНІДу. Уперше це відбулося в 1983 році в США, у Сан-Франциско. *Мета* – нагадати про серйозність хвороби, залучити суспільство до завчасної терапії ВІЛ-інфекції, акцентувати на важливості організації профілактичних заходів щодо попередження вірусу імунодефіциту людини й необхідного догляду за хворими.

18 травня – Міжнародний день музеїв (International Museum Day)

Започатковано проведення цього Дня в 1977 році на засіданні Міжнародної ради музеїв. Сьогодні його святкують понад 150 країн. *Метою свята визначено:* підвищення поінформованості щодо важливості ролі музеїв для всебічного суспільного розвитку; вшанування музейних працівників із нагоди їх професійного свята; виховання поваги до культурного, історичного та наукового надбання держави. У цей день багато музеїв проводять безкоштовні екскурсії для всіх охочих. *Щорічно визначається тема свята,* відповідно до якої організують заходи. До них долучаються культурні й освітні установи, заклади освіти, а також ентузіасти історії та культури. **У 2026 році під темою «Museums Uniting a Divided World»** музеї стають просторами, де розділені спільноти знаходять спільну мову через історії, артефакти та діалог. *Основний акцент теми – об'єднання розділеного світу через діалог і мир.* За даними UNESCO, кількість музеїв у світі становить сьогодні майже 104 тисячі, кожен із них виконує роль освітнього центру. У сфері досліджень вони є справжніми лабораторіями.

18 травня – День пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу.

День боротьби за права кримців

Події, пов'язані з насильницьким виселенням кримськотатарського народу з його історичної батьківщини – Криму, відбулись у травні 1944 року. Наслідки депортації вражають: усього за 3 дні було виселено понад 200 тисяч корінних жителів Криму, з яких загинуло близько 30 тисяч кримських татар через голод і хвороби.

Цей день є важливим для всього народу України, оскільки кримли протягом століть були сусідами українського народу й також зазнавали утисків у Російській імперії. Попри те, що у 2014 році півострів окупувала Росія, увесь світ продовжує вважати його частиною України. **12 листопада 2015 року Верховна Рада України визнала депортацію геноцидом і проголосила 18 травня Днем пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу.**

19 травня – Всесвітній день сімейного лікаря (*World Family Doctor Day*)

У травні 2010 року Всесвітня організація сімейних лікарів WONCA започаткувала святкування Всесвітнього дня сімейного лікаря. **Мета – відзначити важливу роль сімейних лікарів у медичних системах різних країн і значний внесок таких спеціалістів у справу охорони здоров'я населення.** Цю медичну сферу також називають загальною практикою, спеціалісти якої в ідеалі супроводжують своїх пацієнтів упродовж усього їх життя від самого народження, а отже, володіють детальними знаннями про їхній стан здоров'я, історії хвороб і життєві обставини. Роль лікаря первинної ланки завжди була, є і буде важливою та необхідною.

20 травня – Європейський день моря (*European Maritime Day*)

Започатковано цей традиційний щорічний День Європейською комісією у 2008 році. **Метою проведення важливого екологічного свята визначено:** привернути увагу міжнародної громадськості до загроз, які перешкоджають нормальному екологічному стану морського середовища (зокрема, забруднення вод, глобальне потепління, несанкціонований вилов риб); залучити суспільство до сприяння зменшенню кількості забруднень і допомоги в подоланні екологічної катастрофи. Саме тому 20 травня організують тематичні просвітницькі конференції, лекції та інші заходи екологічного спрямування.

20 травня – День перекладача жестової мови в Україні

Українське товариство глухих у 2009 році започаткувало це важливе професійне свято, яке відзначається щорічно 20 травня. **Мета – привернути увагу суспільства до проблем глухих людей та до вагомості ролі сурдоперекладача, який покращує життя осіб із порушеннями слуху, надає їм можливості повноцінного спілкування, інтеграції в суспільство.**

20 травня – 100 років від дня народження Володимира Андрійовича Роменця (1926–1998), українського психолога, історика психології, дійсного члена Академії педагогічних наук України

Володимир Роменець, відомий доктор психологічних наук, науковий співробітник Інституту філософії Академії наук України, професор, викладач психології Київського університету імені Т. Г. Шевченка, завідувач відділу Інституту психології Академії педагогічних наук України, *є фундатором вітчизняної історико-психологічної науки, її новітніх напрямів:* психологічного вчення, побудованого на засадах вчинкового підходу, учення про рушійні сили психологічного розвитку людини, системи конкретно-наукових теорій вчинку.

В. А. Роменець є автором близько 170 друкованих праць. *До золотого фонду української психології входять такі його фундаментальні праці:* «Фантазія, пізнання, творчість», «Психологія творчості», «Виховання творчих здібностей у студентів», багатотомна «Історія всесвітньої психології», підручник «Основи психології», книга «Життя і смерть: осягнення розумом і вірою».

**21 травня – Всесвітній день культурного різноманіття
для діалогу та розвитку**

(World Day for Cultural Diversity for Dialogue and Development)

У 2001 році ЮНЕСКО прийняла Загальну декларацію про культурне різноманіття, яка визначає його «спільною спадщиною людства» і ставить за мету підтримку мирного співіснування культур через діалог і взаєморозуміння. Свято 21 травня започатковано Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 20 грудня 2002 року резолюцією 57/249 «Культура і розвиток». *Метою визначено:* підвищити обізнаність суспільства щодо необхідності та важливості культурного розмаїття; сприяти поширенню позитивної думки й поваги до культурних меншин у кожній державі, уникненню конфліктів шляхом подолання негативних стереотипів стосовно плюралізму культур. На заходах до цього Всесвітнього дня наголошується, що *культурне різноманіття – це не лише надбання, а й ресурс для розвитку, діалогу та миру.*

21 травня – Міжнародний день космосу (International Space Day)

Ідея цього свята належить американському астронавту Енді Томасу. Подія є унікальною, тому що про її заснування було оголошено не на Землі, а в космічному просторі. *Мета* – інформувати про будову й таємниці Всесвіту, про наукові відкриття в цій сфері, а також про видатні досягнення та можливості, які надають дослідження й використання позаземного простору. Велике значення має те, що *цього дня проводяться заходи, які сприяють популяризації предметів STEM (науки, технології, інженерії та математики), особливо серед молоді.*

21 травня – Всесвітній день вишиванки (*World Vyshyvanka Day*)

Унікальне сучасне *свято*, започатковане в Україні 2006 року студентами та викладачами Чернівецького національного університету, *покликане зберегти давні народні традиції створення та носіння національного вишитого українського одягу*. Цей елемент народного вбрання нарешті отримав нове життя. Кожного року *третього четверга* українці в усіх куточках світу одягають вишиванки, щоб продовжувати культурні традиції свого народу. Адже **вишиванка** є носієм глибокого змісту, історії та самобутності, символом єдності та гордості за свою культуру, *важливою частиною національної ідентичності*. Вона *об'єднує людей різного віку й походження, є ознакою підтримки українців у боротьбі за свободу та незалежність держави*.

У цьому році з нагоди 20-річчя свята планується проведення масштабних флешмобів у понад 60 країнах.

22 травня – Міжнародний день біологічного різноманіття (*International Day for Biological Diversity, IDB*)

20 грудня 2000 року Генеральна Асамблея ООН оголосила 22 травня Міжнародним днем біологічного різноманіття (рішення A/RES/55/201). *Метою проведення визначено: поглибити розуміння питань біорізноманіття та підвищити обізнаність про них*.

Важливість біологічного різноманіття нашої планети важко переоцінити. Проте його компоненти використовуються так інтенсивно, що природні ресурси вичерпуються набагато швидше, ніж очікувалося, і безслідно зникають. У результаті велика кількість видів і екосистем перебувають під загрозою повного зникнення, постійно зростає загроза генному фонду.

Щорічне відзначення Міжнародного дня біологічного різноманіття спонукає до збереження цієї дорогоцінної спадщини для нинішніх і прийдешніх поколінь.

23 травня – День Героїв

Національне свято встановлено на честь українських вояків – борців за свободу України, передусім лицарів Київської Русі, [козаків Гетьманської Доби](#), гайдамаків, опришків, Січових стрільців, вояків Армії УНР, ОУН, УПА, учасників Другої світової війни, а також героїв Небесної сотні та сучасної російсько-української війни.

Саме в травні загинув ідеолог українського самостійництва М. Міхновський (1924), 23 та 25 травня було вбито лідерів українського визвольного руху Є. Коновальця (1938) та С. Петлюру (1926). Учасники визвольного руху відзначали це свято ще з часів Другої світової війни.

Це день пам'яті всіх українців, які присвятили своє життя боротьбі за свободу та незалежність України.

Поширену інформацію до Дня Героїв буде представлено на сайті КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» в розділі «Бібліотека».

24 травня–Міжнародний жіночий день за мир і роззброєння ***(International Women`s Day for Peace and Disarmament)***

Щорічно 24 травня весь світ відзначає це важливе свято. Виник цей день 1982 року завдяки Резолюції Генеральної Асамблеї ООН, яка визначила ключову роль жінок у глобальному миротворенні й наголосила на необхідності скорочення та ліквідації озброєнь для збереження людства. Це був заклик до всього світу підтримати жінок у їхній миротворчій діяльності. Жінки більше 40 країн підтримали цю ініціативу. **Мета проведення** – знищення насильства як методу розв'язання проблем, захист чоловіків від участі у військових конфліктах, реалізація програм забезпечення миру в усьому світі, залучення держав, які перебувають у стані війни, до роззброєння, дотримування принципів гуманізму та людяності.

24 травня – Європейський день парків *(European Day of Parks)*

Щорічно 24 травня у Європі святкують день, присвячений красі та цінності природоохоронних територій. Відзначати свято природи й культури започаткувала в 1999 році Федерація Європарк (EUROPARC Federation), яка об'єднує охоронювані природні території в 36 європейських країнах. Дата святкування вибрана на честь створення у Швеції першого національного парку Європи з дев'яти наявних сьогодні, що відбулося саме цього дня в 1909 році. **Мета проведення свята** – залучити увагу суспільства до заповідників, до збереження природи та культурного надбання, підтримати діяльність європейських заповідних зон, підняти їх статус. Сьогодні понад 400 природних парків зберігають унікальні ландшафти, види рослин і тварин, надихають людей на піклування про довкілля. В Україні таких парків 53.

У цей день міжнародної консолідації у справі охорони природних територій проводяться багаточисельні заходи на територіях і довкола заповідників.

24 травня – День слов'янської писемності й культури

У всіх слов'янських країнах 24 травня урочисто відзначають цей день – **свято писемності й культури, яке було започатковано в 1863 році на честь 1000-річчя створення слов'янської абетки**. Використовуючи простий та зрозумілий алфавіт, писемність слов'янам дали святі рівноапостольні Кирило і Мефодій, просвітителі, покровителі Європи.

В Україні на державному рівні це свято відзначається щорічно згідно з Указом Президента від 17 вересня 2004 року, у якому, підтримуючи ініціативу Національної академії наук України, громадських і релігійних організацій, у зв'язку зі створенням Кирилом і Мефодієм слов'янської азбуки (863 року), день 24 травня встановлено Днем слов'янської писемності й культури. Завдяки цьому отримала свій розвиток писемність Київської Русі, а невдовзі грамотність у державі стала поширеним явищем. Також просвітителі подарували переклад основних християнських священних текстів. До цієї дати проходять міжнародні наукові конференції, проводяться презентації, виставки, студенти пишуть есе й вірші про рідну українську мову.

24 травня – 340 років від дня народження Габріеля Даніеля Фаренгейта (1686 – 1736), німецького фізика, науковця світового рівня

Габріель Фаренгейт відомий як учений-винахідник: першим запропонував метод очищення ртуті; виготовив перший ваговий ареометр і термобарометр; був майстром виготовлення фізичних приладів, зокрема ртутних і спиртових термометрів; відкривач явища переохолодження води, залежності температури кипіння води від зовнішнього тиску. *Учений створив температурну шкалу (шкала Фаренгейта)*, за якою точці танення льоду відповідало значення 32 °F, а точці кипіння води – 212 °F. Термометри Фаренгейта були першими практично придатними. *Визнання* – член Лондонського королівського товариства.

24 травня – 145 років від дня народження Олександра Олександровича Богомольця (1881–1946), українського патологіолога, організатора української науки, дійсного члена та президента АН України

Олександр Богомолець, доктор медицини у 28 років, – основоположник української школи патологічної фізіології, ендокринології та геронтології. Очолював створені ним Інститут експериментальної біології та патології, Інститут клінічної фізіології Академії наук України, опрацював ефективну методику впливу на сполучну тканину за допомогою винайдені ним антиретікулярної цитотоксичної сироватки, відомі в усьому світі як стимулятор функцій сполучної тканини. *Опублікував понад 150 наукових праць*: з ендокринології, порушення обміну речовин, імунітету й алергії, раку, патології кровообігу, патогенезу, шоку, механізму дії переливання крові, старіння організму. *Переворотом у медицині стали дослідження Олександра Богомольця механізму продовження людського життя.*

**25 травня – Міжнародний день зниклих дітей
(International Missing Children`s Day)**

У Європейському Союзі цей день проводиться для висловлення європейською спільнотою солідарності зі зниклими дітьми та їхніми родинами. Дату започатковано у 2002 році Міжнародним центром пошуку зниклих і тих, які зазнали сексуального насильства, дітей. *Символ цього дня – синя незабудка. Мета– акцентувати увагу на особливо актуальній проблемі*; залучити до активізації пошуку, підвищення поінформованості батьків стосовно методів захисту дітей від викрадення; поширення інформації щодо зниклих діток за допомогою засобів масової комунікації. *В Україні відзначається*

з 2019 року за ініціативи всеукраїнської громадської організації «Магнолія». В умовах війни вона стала ще важливішою, оскільки порушується основоположне право дітей – право на життя.

25 травня – Міжнародний день героїв боротьби проти тоталітаризму (*International Day of Heroes of the Struggle Against Totalitarianism*)

Ця пам'ятна дата відзначається щорічно відповідно до резолюції Європейського Парламенту 2019/2819(RSP) від 19 вересня 2019 року. **Мета** – вшанування пам'яті героїв боротьби з тоталітаризмом, які рятували людей із таборів, сприяли уникненню депортацій та арештів, а також залучення світової спільноти до запобігання можливому виникненню тоталітарного режиму. **Особливу увагу акцентовано** на підтримці вивчення злочинів тоталітарних режимів і освітнім програмам, які виховують нові покоління в дусі демократії, прав людини та поваги до людської гідності.

25 травня – День філолога (міжнародна назва: **Philologist's Day)**

Щороку 25 травня відзначають міжнародне професійне свято тих, чия праця пов'язана з цариною філології: науковців-дослідників, учителів і викладачів мови, літературознавців, лінгвістів, перекладачів, бібліотекарів, а також здобувачів освіти філологічних факультетів. Першими спеціалістами-філологами вважають працівників Александрійської бібліотеки, яка складалася більше ніж із 500 тисяч рукописів. Таке велике зібрання потребувало системи каталогів, тобто кропіткої роботи з порівняння текстів, визначення їхньої оригінальності, авторства й часу написання, коментарів і пояснень до незрозумілих уривків чи іншомовних слів. Потреби бібліотечної справи сприяли створенню в II столітті до нашої ери першої граматики грецької мови, автором якої став мовознавець Діонісій Фракійський, який, крім того, запровадив поняття про частини мови. У вивченні структури та значення слів, а також складанні словників визначна роль належала Аристофану Візантійському, якого вважають засновником лексикографії. Об'єктивній літературній критиці поклали початок праці александрійського вченого Аристарха Самофракійського. Давньогрецькі здобутки в мовознавстві мали великий вплив на виникнення науки про слово в Древньому Римі. Трактати Цицерона й Горация з ораторського та поетичного мистецтва мають прямий стосунок до філології. У той час поряд із терміном «філолог», яким називали дослідників літератури (її змісту, стилю та форми), уживали ще й термін «граматик», тобто знавець орфографії та граматики.

В Україні довгий час філологія була нерозривно пов'язана з історичною наукою, тому більшість видатних вітчизняних філологів одночасно були істориками, а часто ще й громадськими та політичними діячами: **Михайло Грушевський, Омелян Огоновський, Олександр Потебня, Агатангел Кримський, Павло Житецький.**

З ім'ям О. О. Потебні пов'язується Харківська філологічна школа як певний науковий напрям. Особливість її – різнобічність наукових інтересів, розробка проблем мовознавства та літературознавства на основі досягнень філософії, психології, історії та інших наук, що й досі справляє великий вплив на розвиток філологічної науки у світі. Яскраву сторінку у філологічну науку в Україні вписав і професор Харківського університету Микола Сумцов, наукова спадщина якого присвячена вивченню матеріалів україністики, зокрема

пов'язаних зі Слобожанщиною. Імена харківських учених-філологів, професорів Ф. Медведєва, Л. Авксентьєва, В. Калашника, І. Муромцева, О. Свашенко, Л. Тарасова, О. Юрченка (ХДУ), С. Дорошенка, Л. Коломиєць, Г. Калашникової, Л. Лисиченко, С. Ломакович, О. Муромцевої, К. Плиско, І. Степанченка (ХДПУ), А. Ярещенко (ХДПУ, Харківська академія неперервної освіти) широко відомі в Україні.

Важливість цього свята в сучасному світі: філологічної підготовки потребують наразі не лише педагогічні та бібліотечні працівники, а й представники всіх професій, які передбачають активне спілкування, зокрема психологи, юристи, менеджери, політики, рекламні агенти, адже від рівня володіння мовою залежить ефективність комунікації, а отже, результат роботи.

26 травня – 150 років від дня народження Роберта Йеркса (1876–1956), американського психолога та зоопсихолога, біолога

Роберт Йеркс відомий як фахівець у галузі порівняльної психології, засновник приматології як наукової дисципліни, лабораторії порівняльної психології приматів у Гарвардському та Єльському університетах. Найбільшу популярність принесли йому дослідження людиноподібних мавп, вивчення інтелекту людини та приматів, а також соціальної поведінки горил і шимпанзе. У 1944 році став почесним професором психобіології Єльського університету.

28 травня – Міжнародний день дій за здоров'я жінок (*International Day of Action for Women's Health*)

Рішення охороняти здоров'я жінок було прийнято під час V Міжнародної наради з питань жіночого здоров'я в Коста-Ріці 28 травня 1987 року. **Мета проведення цього дня** – звернути увагу на репродуктивне здоров'я, запобігти зростанню кількості безплідних жінок, зменшити смертність матерів.

В Україні створена програма USAID «Здоров'я жінок в Україні», яка працює також і над удосконаленням доступу жінок з інвалідністю до планування сім'ї. Збереження та поліпшення здоров'я жінок – центральне завдання глобальної програми охорони здоров'я та прав людини.

28 травня – Всеукраїнський день краєзнавства (*Міжнародна назва: Ukrainian Day of Local Lore*)

Ініціаторами встановлення Всеукраїнського дня краєзнавства стали представники Національної спілки краєзнавців України, які у 2017 році на 4-му з'їзді запровадили цей день. Адже саме **28 травня 1925 року відбулася Перша краєзнавча конференція всеукраїнського масштабу (м. Харків), на якій було сформовано Комітет краєзнавства України.** Ця дата стала знаковою для впровадження інституту українського краєзнавчого руху, створення Національної спілки краєзнавців України.

Період 1920 – 1940 років вважається «золотим» у розвитку краєзнавчих установ. У ці ж роки краєзнавство розвивається як наука. Водночас проводиться велика робота серед народу з метою пробудження національної свідомості: видавалися методичні праці та шкільні підручники. **Відомими**

краєзнавцями того часу вважаються *Михайло Грушевський, Дмитро Багалій, Степан Рудницький*. Одним із напрямів краєзнавства стає охорона природи, з'являється *історичне краєзнавство*, яке відрізняється окремими археологічними й документальними дослідженнями.

Краєзнавчі науки продовжують розвиватись і знайомити нас із розмаїттям, особливостями, традиціями та звичаями нашого краю, виховують патріотичні почуття до рідної землі.

29 травня – Міжнародний день миротворців ООН

(International Day of United Nations Peacekeepers)

Цей *Міжнародний день* було проголошено рішенням Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 11 грудня 2002 року (A/RES/129). Саме того дня в 1948 році Рада безпеки ООН заснувала першу місію з підтримання миру. Відтоді було проведено понад 70 миротворчих операцій, а під прапором ООН пройшли службу понад 1 мільйон миротворців.

Миротворці ООН, яких називають «блакитні каски», часто проходять службу в найважчих умовах, у найсуворіших регіонах планети, де щоденно стикаються з нестабільністю, захворюваннями та жорстокістю. Ці мужні чоловіки та жінки виявляють видатну самовідданість, часто жертвують своїм життям, щоб урятувати інших, допомагають людям залишити місця бойових дій, беруть участь у мирних урегулюваннях конфліктів, розв'язують кризові ситуації, сприяють відбудові економіки після військових дій, займаються формуванням державних структур.

Із 2003 року **Міжнародний день миротворців ООН** відзначають і в Україні (Указ Президента України від 30.04.2003 № 374/2003), хоча *перші українські миротворці брали участь у миротворчих акціях ООН ще з 1992 року на території колишньої Югославії*. За роки участі в міжнародних операціях із підтримання миру та безпеки понад 45 тисяч військовослужбовців Збройних Сил України виконували в різний час миротворчі завдання в більше ніж у 25 міжнародних операціях у різних регіонах планети.

29 травня – 125 років від дня народження Кирила Дмитровича Синельникова (1901–1966), українського фізика-ядерника, директора Харківського фізико-технічного інституту АН України

Заслужений діяч науки України, академік АН України Кирило Синельников є одним з основоположників сучасної ядерної прискорювальної техніки, *засновником харківської школи фізиків-ядерників*. У 1930 – 1942 роках очолював відділ фізики ядра *Харківського фізико-технічного інституту*, водночас *викладав у Харківському механіко-машинобудівному інституті*. Від 1935 року в *Харківському університеті* очолював кафедри електронних та іонних процесів, експериментальної фізики; сприяв відкриттю нових спеціальностей, на основі яких було створено кафедри фізичної оптики та фізики плазми; ініціював організацію фізико-технічного факультету. Автор наукових праць із питань ядерної фізики, техніки високого вакууму, фізики твердого тіла, плазми, фізичного матеріалознавства, термоядерного синтезу.

Визнання наукової діяльності: 1974 року Президія Академії наук України започаткувала премію імені К. Д. Синельникова; ім'ям ученого названо вулицю в Харкові; відкрито дошки на честь ученого на корпусі № 2 УФТІ (нині – Національний науковий центр «Харківський фізико-технічний інститут»).

29 травня – Європейський день сусідів (*European Neighbours Day*)

Із 2000 року *останньої п'ятниці травня* в 50 країнах світу відзначають це свято. Дату визначили в Парижі як символ толерантного ставлення до тих, хто живе поруч, символ єдності всіх людей світу. Ініціатор – засновник фонду «Paris d'Amis» Атаназа Періфан. Учасники його асоціації збирали речі та гроші для сусідів, які не могли самостійно про себе піклуватися, а також шукали роботу для працевдатних. **Мета свята** – нагадати про те, що ми повинні поважати кожну людину й кожну країну. Тому сьогодні воно є особливо актуальним.

30 травня – День працівників видавництва, поліграфії та книгорозповсюдження в Україні

Професійне свято фахівців цієї важливої сфери встановлено в [Україні](#), «... враховуючи значний внесок працівників видавничо-поліграфічного комплексу у справу відродження духовності народу, розвиток науки, культури, освіти, усіх сфер життя суспільства...», згідно з Указом Президента України від 25 травня 1999 року № 563/99. Відзначається *щорічно останньої суботи травня*. **Засновником українського книгодрукування вважається Іван Федоров**. Місцями стрімкого розвитку книгодрукування в Україні були Волинь, Львів, Острог і Київ. Наразі Львівська академія друкарства готує спеціалістів за цим напрямом. Видавнича справа – творча сфера діяльності. Видавці – справжні чарівники, які надають словам і зображенням відчутну форму. Поліграфія, або поліграфічна промисловість, є матеріально-технічною базою видавничої справи. **Цього дня вітають усіх, хто причетний до процесів створення, видання та розповсюдження друкованої продукції**.

31 травня – Всесвітній день без тютюну (*World No Tobacco Day*)

Археологічні дослідження підтверджують культивування тютюну корінними народами Американського континенту (I століття до нашої ери). Ця рослина відігравала важливу роль у шаманських обрядах і культових церемоніях. У Європу тютюн потрапив із каравелами Христофора Колумба.

У 1950 – 1960 роках з'явилися перші доведені медичні факти про шкоду тютюну для здоров'я, зокрема було встановлено зв'язок між онкологічними захворюваннями органів дихання та палінням, а також підвищений ризик для курців щодо серцевих захворювань, хвороб нервової, травної та ендокринної систем. На упаковках сигарет з'явилися попереджувальні написи. У 70-х роках ХХ століття світ дізнався про небезпеку пасивного паління, що стало початком адміністративної регуляції цього явища в громадських місцях. Початок боротьби з тютюном на міжнародному рівні – 80-ті роки ХХ ст.

Зважаючи на мільйони смертей у світі, пов'язаних із палінням, *держави-члени ВООЗ заснували в 1987 році Всесвітній день без тютюну та прийняли Рамкову конвенцію боротьби проти тютюну (2003)*. Цього дня ВООЗ закликає *не палити*, а в ідеалі – прийняти рішення *відмовитися від сигарет назавжди*. Також цей день висвітлює інші важливі аспекти проблеми: економічні збитки для держав, що виражаються у вигляді значних видатків на охорону здоров'я, яких потребує лікування хвороб, спричинених палінням; втрати людського капіталу в результаті захворюваності та смертності; незаконна тютюнова продукція – кожна десята сигарета у світі є об'єктом незаконного продажу без ліцензії та сплати податків. При цьому саме високі податкові ставки на тютюн у всьому світі покликані допомагати в боротьбі з тютюнопалінням.

31 травня – 100 років від дня народження Джеймса Крюса (1926-1997), німецького дитячого письменника англійського походження, перекладача, педагога за фахом

Лауреат німецьких премій у галузі дитячої літератури, володар Золотої медалі Г.-К. Андерсена за значний внесок у світову дитячу літературу Джеймс Крюс – продовжувач традицій німецької літературної класики та романтизму в дитячій літературі, автор численних художніх творів для дітей у віршах і в прозі, сповнених фантазії, гумору, міфів і легенд. *Письменник створив новий тип героя: самостійного, упевненого в собі, розумного, контактного та небайдужого*. Відомими є його твори педагогічного спрямування, перша книга з картинками «Ханзелман подорожує навколо світу», фантастична повість «Тім Талер, або Проданий сміх», повісті «Коли я був королем», «Мій прадідусь і я», «Мій прадідусь, герої та я», «Флорентіна», «Машина, яка розмовляє».

Автор прагнув допомогти дітям замислитися над тим, якими вони мають вирости, щоб світ став кращим, намагався засобами літератури познайомити їх із культурами інших народів. Тому переклав німецькою мовою чимало дитячих книг із сербської, хорватської, польської та інших мов. А книги Джеймса Крюса також перекладені багатьма мовами світу. *Українською мовою окремі твори переклали Є. Горєва, Г. Кирпа, Ю. Лісняк, Є. Стеквашов*.

Використані джерела

1. Міжнародні дні ООН. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96_%D0%B4%D0%BD%D1%96_%D0%9E%D0%9E%D0%9D#:~:text=%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96%20%D0%B4%D0%BD%D1%96%20%D0%9E%D0%9E%D0%9D%20%E2%80%94%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%20%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%96,%D0%B4%D0%B5

<https://uinp.gov.ua/dokumenty/normatyvna-baza-shchodo-pamyatnyh-dat-ta-yuvileyiv/pamyatni-daty-i-yuvileyi-na-2026-rik>.

3. Пам'ятні дати і ювілеї на 2026 рік. Український інститут національної пам'яті. URL: <https://uinp.gov.ua/dokumenty/normatyvna-baza-shchodo-pamyatnyh-dat-ta-yuvileyiv/pamyatni-daty-i-yuvileyi-na-2026-rik>.

4. Пам'ятні літературні дати 2026 року: інформ.-довідк. матеріал на допомогу організації роботи з дітьми та підлітками. Нац. б-ка України для дітей. Укладач Л. М. Ільченко. Київ : НБУ для дітей, 2025. 36 с. URL: <https://chl.kiev.ua/mbm/Book/View/953#page/1/mode/2up>.

Матеріали підготовлені:
Жеребкіною З., завідувачем бібліотеки,
Павловою Г., бібліотекарем,
Писаренко Т., методистом КВНЗ
«Харківська академія неперервної освіти»